

Список літератури: 1. Забрянский Г.И. Методика статистического изучения преступности. Краснодар, 1976. 2. Криминология: Учебник /Под ред. Б.В. Коробейникова, Н.Ф. Кузнецовой, Г.М. Миньковского. М., 1988. 3. Бутенко Л.И. Попередження розкрадань та інших корисливих зловживань, що скоюються суб'єктами господарювання при розрахунках за експортно-імпорتنі операції: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 1998. 4. Ястребов В.Б. К вопросу о понятии криминологической характеристики преступлений // Вопр. борьбы с преступностью. Вып. 37. М., 1988. 5. Криминология: Учебник / Под ред. В.Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. М., 1995. 6. Криминология: Учеб. пособие / Под общ. ред. В.Е. Эминова. М., 1997. 7. Зелинский А.Ф. Криминология: Курс лекций. Х., 1996. 8. Задыхайло Д.В. Криминологической исследования хищений государственного и общественного имущества, совершаемых на предприятиях молочной промышленности: Автореф. дис. канд. юрид. наук 12.00.08. Х., 1990. 9. Кальман А.Г. Криминологическая характеристика, детерминация и предупреждение изнасилований: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 1986. 10. Мартиненко О.А. Криминологичні проблеми мотивів та мотивацій хуліганства: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 1997. 11. Криминологія: Особлива частина: Навч.посібник /За ред. І.М. Даньшина, Х., 1999. 12. Ожегов С.И. Словарь русского языка. М., 1999. 13. Даньшин И.Н. Преступность: понятие и общая характеристика, причины и условия: Учеб пособие. К., 1998. 14. Словарь криминологических терминов /Составитель Кальман А.Г., Христич И.А. Х., 2001. 15. Криминология: Общая часть /Под ред. В.В. Орехова. С.-Петербург, 1992. 16. Інформаційно-статистична довідка про стан боротьби зі злочинністю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в Україні за 1997–2002. К., 2002.

Надійшла до редколегії 02.06.03

К.А. Бугайчук

ЗАГАЛЬНА СПЕЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОСТИТУЦІЄЮ (СТ.СТ.45,46, 181-1 КУПАП)

Проституція (від лат. *prostitutio* – ганьблю, безчесту) – продаж свого тіла (головним чином жінками). Виникла в античному суспільстві. У деяких сучасних країнах заборонена, у ряді країн легалізована [1, с. 698].

За іншим джерелом, проституція – надання сексуальних послуг з метою отримання доходу [2, с.764].

Проституція як негативне соціальне явище обрамляє злочинність та адміністративну деліктність. Проституцію ми відносимо до «фонових явищ» та виділяємо в окремий вид спеціальної профілактики адміністративних проступків. Найголовнішою ознакою проституції є падіння суспільної моралі, духовна деградація, що вкрай шкідливо впливає на виховання дітей й молоді. Проституція підриває підвалини суспільного життя, руйнує сім'ю та саму людину. Внаслідок цього зростають жіноча деліктність та злочинність, самогубства, рівень венеричних хвороб, зрештою, гине генофонд нації.

Щодо проституції, то національне законодавство містить цілу низку відповідних статей, які направлені на боротьбу з нею: КУПАП: Ст.46 «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою», ст.1811 «Заняття проституцією», ст.45 «Ухилення від обстеження і профілактичного

лікування осіб, хворих на венеричну хворобу» ; ККУ: Ст.133 «Зараження венеричною хворобою», ст.149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини», ст.303 «Проституція або примушування чи втягнення до заняття проституцією» ; ст.302 «Створення або утримання місць розпусти і звідництво»; ст.301 «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів» та інші.

Статистика свідчить, що в Україні все ще високий рівень осіб, які захворіли венеричними хворобами [див. табл.]. Це є прямим свідченням того, що існує загроза вчинення цими особами адміністративних проступків, які передбачені ст.ст.45, 46 КУпАП. Окрім цього, ці хвороби в більшості випадків є наслідком проституції, ст.181 КУпАП [3, с.225].

Таблиця

	1990	1995	1998	1999	2000
Кількість хворих з діагнозом, що встановлений вперше: сифіліс (тис.)	3,1	61,0	69,5	56,8	45,2
Гонококова інфекція (тис.)	37,8	45,9	27,9	26,1	26,1
Кількість хворих на сифіліс, які перебувають на обліку у медичних закладах (тис.)	15,8	114,9	189,6	185,9	168,1
Кількість хворих на СНІД, які перебувають на обліку у медичних закладах (осіб)		54	433	718	917

Змістом загальної спеціальної профілактики є видання законів (законотворча діяльність), видання підзаконних нормативно-правових актів, інформаційно – правовиховна робота, наукова робота.

Суб'єкти загальної спеціальної профілактики впровадили цілу низку законодавчих та підзаконних актів щодо закладення основи профілактики проституції: у Постанові Кабінету Міністрів України № 423 від 14. 03. 01 рр. «Про програму «Українська родина» зазначається: Основними завданнями Програми є: формування у свідомості людей розуміння важливості ролі сім'ї у житті суспільства, вихованні нового покоління, забезпеченні суспільної стабільності та прогресу, створення сприятливих умов для повноцінного морально-психологічного, соціального, культурного і духовного розвитку сім'ї, гармонізації взаємовідносин поколінь, недопущення бродяжництва, безпритульності, насильства, наркоманії, алкоголізму, проституції та розповсюдження порнографічних видань» [4].

Інша постанова Кабінету Міністрів № 1697 від 15.09.1999 р. «Про затвердження національної програми патріотичного виховання населення,

формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства» зазначає: «Основними завданнями Програми є: забезпечення духовно-морального розвитку населення, виховання патріотизму, високої політичної культури та трудової моралі, використання зусиль громадян у суспільно корисних справах, сприяння ствердженню соціального оптимізму в світогляді населення, запобігання негативному впливу на свідомість громадян інформації, яка містить елементи жорстокості, бездуховності, насильства, порнографії, пропагандує тютюнопаління, наркоманію, пияцтво, антисоціальну поведінку» [5]. Реалізація цих завдань здійснюється шляхом координації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади, які здійснюють виховні, освітні та оздоровчі функції, удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин у цій сфері, забезпечення організаційних та ідеологічних передумов для посилення науково-методичного та інформаційного забезпечення духовності та моральності громадян, використання можливостей засобів масової інформації для пропаганди національних і загальнолюдських духовних, моральних цінностей, створення з цією метою культурно-просвітницьких і виховних теле- і радіопрограм для сім'ї, дітей та молоді, підвищення рівня контролю та відповідальності за дотримання вимог законів України щодо розповсюдження кіно-, відеопродукції та друкованих видань з метою запобігання пропаганді жорстокості, бездуховності, насильства та розпусти, розроблення та реалізації серед неповнолітніх та молоді комплексних планів запобігання девіантній поведінці, антисоціальним проявам, профілактики правопорушень, створення мережі центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді, центрів реабілітації дітей, дівчат та жінок, які потерпіли від насильства, запровадження профілактичних програм центрів соціальних служб для населення та служб у справах неповнолітніх, розроблення та впровадження системи всеукраїнських акцій «Антинаркотик», «АнтиСНІД», «Тверезість», «Життя без паління» та інших». Також слід відмітити Указ Президента України «Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян, відповідні накази МОЗ України, Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України щодо виконання Комплексної програми профілактики злочинності на 2001–2005 роки, яка затверджена Указом Президента України 1376 від 25.12.2000 р. та є яскравим прикладом загальної спеціальної профілактики адміністративних проступків [6].

Окрім того Україна приєдналася до таких міжнародних нормативно-правових актів, як Конвенція ООН «Про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами» [7]. Основні її положення яскраво висвітлюють спрямованість міжнародного суспільства на боротьбу з проституцією: «Беручи до уваги, що проституція і зло, яке супроводжує її яким є торгівля людьми, що має на меті проституцію, несумісні з гідністю і цінністю людської особи і загрожують добробуту людини, сім'ї і суспільства, беручи до уваги, що відносно боротьби з торгівлею жінками і дітьми мають силу міжнародні акти, договірні сторони погодилися з таким: сторони в цій Конвенції зобов'язуються накладати кару на кожного, хто для

вдоволення похоті іншої особи: зводить, умовляє або спокушає з метою проституції іншу особу, навіть за згодою цієї особи; експлуатує проституцію іншої особи, навіть за згодою цієї особи» [7]. До інших актів ми можемо віднести Рекомендацію N R (91) 11 Комітету міністрів державам-членам щодо експлуатації сексу з метою наживи, порнографії, проституції, торгівлі дітьми і неповнолітніми від 9 вересня 1991 р. [8], а також Рекомендацію парламентської асамблеї Ради Європи №1325 «Про торгівлю жінками та примусову проституцію в державах – членах ради Європи» [9, с.320].

Інформаційно-правовиховна робота щодо профілактики адміністративних проступків передбачених ст.ст.45,46,1811 містить в собі агітацію (від лат. *agitatio* – приведення в рух, спонування до чого-небудь), поширення ідей для впливу на свідомість, настроїв, суспільну активність мас за допомогою усних виступів, засобів масової інформації) [1, с.623] та пропаганду (від лат. *propaganda* – підмет розповсюдження), поширення політичних, філософських, наукових, художніх й інших ідей в суспільстві; в більш вузькому смислі – політична чи ідеологічна пропаганда з метою формування у широких мас населення певних поглядів) [1, с.87].

В даному випадку мова йде про роз'яснення положень адміністративного законодавства, щодо вивчення статей 45, 46, 1811 Кодексу України про адміністративні проступки, Законів України та підзаконних актів що стосуються цієї проблеми, другим етапом має бути формування у громадян України звички громадського осуду протиправної поведінки (вчинення адміністративних проступків, які передбачені ст.ст.45, 46, 1811 КУпАП, розповсюдження через ЗМІ інформації про небезпечність та недопустимість заняття проституцією, правові наслідки цього вчинку, а також інформацію про віктимологічні аспекти профілактики цих проступків, або злочинів, які пов'язані з проституцією, третім кроком повинно стати правове виховання громадян за місцем роботи, молоді у навчальних закладах. На цьому етапі можна проводити практичні заняття по застосуванню адміністративного законодавства із залученням працівників ОВС, представників громадських організацій.

Наукова робота полягає в створенні в складі державних та правоохоронних органів, навчальних закладів системи МВС і не тільки відповідних підрозділів (деліктологічних лабораторій), які будуть займатися вивченням проблем вчинення адміністративних проступків, (зокрема, які пов'язані з «фоновими явищами: проституцією, наркоманією, пияцтвом та алкоголізмом). Як приклад ми можемо навести існуючі кримінологічні лабораторії, в тому числі і в Національному університеті внутрішніх справ. Ці підрозділи будуть вивчати причини, умови вчинення адміністративних проступків, проводити дослідження громадської думки щодо діяльності держави та її органів стосовно профілактики адміністративних проступків, вести теоретичні дослідження в цій галузі. Тобто ці структури будуть розробляти відповідне наукове підґрунтя для практичного застосування вже відомих заходів профілактики адміністративних проступків, їх вдосконалення, а також розробляти нові заходи, спираючись на зміни в суспільному житті нашої держави. Ці підрозділи мають вести також спільну роботу з

органами виконавчої влади та з законодавчим органом нашої країни – Верховною Радою – щодо зазначених проблем.

Список літератури: 1. Новый большой энциклопедический словарь. М., 1999. 2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К., 2002. 3. Україна в цифрах: Статистичний збірник, К., 2000. 4. Про Програму «Українська родина» : Постанова Кабінету Міністрів України №423 від 14 березня 2001 року // Урядовий кур'єр. № 60. 2001. 5. Про затвердження Національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства: Постанова Кабінету Міністрів України № 1697 від 15 вересня 1999 року // Офіційний Вісник України. № 37. 1999. 6. Про затвердження комплексної програми профілактики злочинності на 2001–2005 роки: Указ Президента України № 376 від 25 грудня 2000 року // Офіційний вісник України. № 52. 2000. 7. Про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами: Конвенція ООН від 21 березня 1950 р. // Електронний бізнес-комплект законодавства України «Юрист +». 8. Рекомендація N R (91)11 Комітету міністрів державам-членам щодо експлуатації сексу з метою наживи, порнографії, проституції, торгівлі дітьми і неповнолітніми від 9 вересня 1991 р. // Електронний бізнес-комплект законодавства України «Інфодиск». 9. Курс кримінології: Підручник у 2-х томах [Т. 2] / За заг. ред. О.М. Джужи. К., 2001.

Надійшла до редколегії 10.04.03

В.І. Лиховид, І.І. Ляшенко

ПРОТЕКЦІОНІЗМ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Корупція як соціальне явище має давні корені. Цей термін вживався ще в V ст.до н.е. у Стародавній Греції. Під його проявами мали на увазі зіпсованість моралі, розпусність молоді, непорядки в державі.

Безпосередньо термін «корупція» утворився пізніше від латинських слів «corruptio» – причетність декількох осіб до однієї справи, та «gimpege» – порушувати, пошкоджувати. Тобто, корупція означає участь у діяльності декількох осіб з метою порушення процесу управління справами суспільства.

У Російській імперії корупція мала широке розповсюдження завдяки системі місництва, за якою посадовець не отримував грошових виплат від держави, а існував завдяки відвідувачам, які звертались до нього.

Проте такий різновид корупції як хабарництво вже в 1550 р. за «Судебником» Івана Четвертого було визнано кримінальним злочином. Але в той же час в день Світлого Воскресіння урядовцям та суддям дозволялось одержати в подарунок «декілька десятків». Тобто залишалась можливість для хабарництва в скритій формі.

Сучасного вигляду поняття корупції набуло у 90-х рр. минулого століття. У довіднику ООН про міжнародну боротьбу з корупцією вказано, що корупція – це зловживання владою для одержання винагороди з особистою метою. Проте, на нашу думку, це поняття корупції не є повним. В ньому не охоплюється такий найбільш поширений різновид латентного прояву явища, як протекціонізм. У більшості наукових праць він навіть не згадується,